

VISITASFOREDRAG ved Tunsberg biskop Per Arne Dahl

Bispevisitas til alle menighetene i Domprostiet **13.-24.april 2016**

1. Innledende overblikk

La meg først få takke for spennende og lærerike visitasdager til alle sognene i Domprostiet.

Da jeg første høsten dro på turne til samtlige prostier i bispedømme, var temaet gjestfrihet. Disse dagene har jeg opplevd det. Jeg har møtt menigheter som ønsker å forplikte seg på gjestfrihet som en grunnleggende verdi. Dette har blant annet kommet til uttrykk ved et rikt og variert kirkeliv i alle 12 sogn jeg i denne rekkefølgen har besøkt gjennom to uker: Slagen, Sem, Tjøme, Hvasser, Arnadal, Stokke, Skjee, Domkirken, Nøtterøy, Teie, Torød og Søndre Slagen.

Å møte menigheter er å møte mennesker. Å møte dere i menighetsrådene og mange av dem dere står i spissen for - hundrevis frivillige medarbeidere- , har gjort sterkt inntrykk og minnet meg om hvor mangfoldig og helt avgjørende tjeneste dere gjør for kirkens liv og vekst. Det er mange som gjør en frivillig innsats, ofte i mange år. For å virkelig gjøre kirkens visjoner må enda mer frivillighet forløses gjennom en konkret og praktisk satsing på dette, gjerne gjennom frivillighetskoordinator i hver menighet.

Jeg har møtt dedikerte ansatte som i sum gjør mer enn vi kan forvente. Jeg har møtt entusiasme og glede i tjenesten med mye godt arbeidsfellesskap og kollegaomsorg. I møte med stabene har vi gjennomgående opplevd gode samarbeidsrelasjoner. Det er mye trivsel, hjelpsomhet og støtte, og overraskende lite konflikter. Og der hvor det har vært krevende situasjoner, har det vært vist stor vilje til å gå de nødvendige skritt for å løse disse.

Jeg har møtt noe av alt det organiserte arbeidet blant barn, ungdom, voksne og eldre. Jeg har sett nybrottsarbeid og godt og konstruktivt samarbeid både innad i menighetene og på tvers av sognegrensene. Men jeg har også sett at det kan være krevende å stå i en kirkelig tjeneste enten en er på lønningslistene eller er frivillig medarbeider.

Det er en utfordring å være tydelig i formidlingen av nådens evangelium, og å være kirke i en tid der den kristne tro er under press fra en sekulær kultur. Den grunnleggende utfordring er å nå inn til mennesker på en slik måte at den enkelte opplever å ha bruk for det gudstjenestelige fellesskap, selv når man ikke har dåp eller annen god grunn til å oppsøke kirken.

Det vil føre for langt å beskrive alt det samvittighetsfulle og gode gudstjenestearbeidet som skjer i menighetene. Alt godt arbeid med dåp, konfirmasjon, vigslor og gravferd. Alt det som skjer i ukedagene med gode møteplassene for menighetenes ulike aldersgrupper, menighetsbarnehagene, trosopplæringsstiltakene, korene, klubbene og fritidsaktivitetene. Det vi gjerne kaller hverdagskirken, og som ofte blir underkommunisert i den kirkelige statistikk. Det samme gjelder de mange oppgaver og tjenester som utføres på en så utmerket måte av menighetenes kirketjenere, av den kirkelige administrasjon ved kirkekontorene, og i den omfattende kirkegårdsforvaltningen hvor kirken utfører en viktig og allmenntillegelig innsats for befolkningen. Av de mange kirkegårdene i prostiet var det i programmet lagt inn et besøk på Nøtterøy kirkegård. Det gav meg en opplevelse av svært dedikerte kirkegårdsansatte med stort fokus på estetikk og det rituelle. At ikke alt som skjer og blir gjort i menighetene er beskrevet her, betyr ikke at det ikke er verdsatt. Takk til hver og en som bruker sitt engasjement og sine krefter!

2. Kort om de kirkelige tjenesteforhold, relasjoner og ordninger

De 12 menighetene jeg har visitert, utgjør til sammen Domprostiet. Prostiets utstrekning er sammenfallende med Tønsberg, Nøtterøy, Tjøme og Stokke kommuner og har ca. 80.000 innbyggere. Av disse er ca. 59.000 (eller ca. 74%) medlemmer av Den norske kirke.

Tønsberg bispedømmeråd har 19 faste prestestillinger i prostiet. Foruten prosten og en prostese sekretær er det 17 stillinger som menighetsprest og én som fengselsprest. I tillegg kommer to sykehuspreststillinger (150%) ved Sykehuset i Vestfold, som biskopen ikke er arbeidsgiver for.

Fellesrådene har (foruten barnehagestillinger) til sammen ca. 62 årsverk, fordelt på 83 stillinger. Blant disse er 4 diakoner, 14 kantorer/organister og 12 trosopplærere, menighetspedagoger og undervisningsledere,- foruten de andre viktige stillinger som allerede er nevnt.

Prosten samler alle prestene i prostiet til jevnlig kapittelmøter, prekenverksteder og fagdager. Prosten deltar ellers jevnlig i arrangementer og gudstjenester i prostiets menigheter, årlige prostebesøk med medarbeidersamtaler og tverrfaglige fagsamlinger for alle ansatte.

Fellesrådene har ansvar for investeringer, arbeid og planer på de kirkelige driftsområder på vegne av alle sogn i prostiet, herunder ansvaret for kirkens bygg og eiendommer. Til visitasjonen har hver kirkeverge levert sin rapport som viser de viktigste forhold på dette området. Jeg henviser derfor til disse, og tar dem inn som del av biskopens offisielle visitasprotokoll som vil oversendes berørte organ både i kirke, og kommune.

Det hører til biskopens tilsynsoppgave å minne folkevalgte og kommunalt ansvarlige om at kirken er en lovbestemt og lovregulert offentlig virksomhet som skal ha tilstrekkelige midler til drift og investeringer. For å få dette systemet til å fungere etter sin hensikt, må det være god kontakt på høyt nivå mellom menighetenes og kommunens ledelse, slik at de kirkelige behov både kan bli drøftet og forstått. Jeg er glad for å kunne registrere at denne relasjonen synes å være godt ivaretatt og at det i kommunene synes å være et grunnleggende positivt syn på hva kirken betyr for menneskene som bor her. Når dette foredraget holdes gjenstår et viktig møte med ordførere og rådmenn i kommunene, der jeg vil understreke at en nødvendig finansiering er helt essensiell for et godt kirkelig tilbud. I denne sammenheng er det viktig å understreke at det kommende skille mellom stat og kirke ikke skal berøre det offentlige økonomiske forpliktelser.

En særlig utfordring i Domprostiet er kommunereformen som gjennomføres i disse dager. Det dannes en storkommune i vest som i kirkelig sammenheng vil gjøre at Arnadal, Skjee og Stokke sogn med unntak av Vear fra 01.01.2017 blir en del av Sandefjord prosti. Vear og Sem vil dermed bli et felles sogn. Nøtterøy og Tjøme kommuner vil fra 01.01.2018 bli til Færder kommune og dermed ett nytt kirkelig fellesrådsområde med 5 sogn. Vi kan kjenne på en viss uro for en ny virkelighet vi ikke helt kjenner, og prosessene rundt dette har vært - og kan fortsatt være - krevende. Likevel er det mitt inntrykk at alle menighetene som er berørt nå møter denne utfordringen offensivt med en uttalt forventning om at dette skal bli bra. Jeg vil be dere opprettholde dette fokus og i respekt for sognenes egenart arbeide for at det gode bevares og benytte anledningen til å styrke samarbeidet og god utnyttelse av ressursene. Kirkevergen på Tjøme uttaler i den forbindelse : «Vi skal tenke at dette er med frigjøre noen ressurser til å gjøre noe det ikke er rom for nå».

3. Noen utfordringer til det enkelte sogn

Jeg har tidligere understreket alt det gode og positive som skjer i alle sogn. Jeg finner ingen grunn til å påpeke kritikkverdige forhold i noen av sognene. En del utfordringer gir jeg på generell basis. Med det i bunn vil jeg nå helt kort gi noen utfordringer til hver menighet i den aktuelle situasjon.

3.1. Slagen,

Både Slagen kirke og Eikkirken er med sine særpreg gode og funksjonelle hver til sitt bruk. Jeg registrerer med glede det gode samarbeidsklima mellom kirke, barnehage og skole og den store oppslutningen rundt trosopplæringen. En særlig utfordring som det ble pekt på er at Eikkirken ikke er et like naturlig sted å høre til geografisk for alle som tilhører Slagen sogn. Jeg støtter derfor at man på en god måte nå avklarer og går videre med prosessen mellom naturbarnehagen og menighetssenteret på Brekke, særlig i lys av den planlagte utvikling i denne del av kommunen.

3.2. Sem

Jeg opplever en stolthet over Sem kirke der vi hadde første kveld av visitasen. Kirken er i seg selv er en stor ressurs og oppussingen har gitt menigheten et løft. På Sem er det en velfungerende stab som ikke så stor, det er heller ikke kjernemenigheten. Menigheten har selv pekt på utfordringen med begrenset antall frivillige. Det blir spennende å se hva den nye tilknytningen til Vear kan bety for dugnadsånd og frivillighet. Jeg har blitt vist dagens kontorforhold og er enig i at det er på tide med endring. Jeg vil også utfordre dere til å gå videre med utviklingen av mulig menighetssenter og kontorlokaler i tilknytning til Semsløkka barnehage.

3.3. Tjøme og Hvasser

Jeg ble berørt av deres tenkning og gjennomgripende diakonale holdning i hele deres menighetsarbeid og den gode oppslutningen dere opplever rundt tiltakene for barn og unge. Nærhet og tilgjengelighet er to kjerneord for Tjøme og Hvasser som jeg vet dere også ønsker skal leve videre etter kommunesammenslåing. Jeg utfordrer dere til å bruke Tjøme kirkes 150 års jubileum neste år til å bygge menighetene videre. Er spent på det programmet dere utvikler.

3.4. Arnadal

Jeg er imponert over hva en liten menighet har fått til og at dere har fått reist en praktisk moderne kirkestue helt inntil kirken. Kirkestua fungerer som en viktig møteplass for bygda og tilbudene er preget av at menigheten ønsker en lav terskel. Det ble også uttrykt at Årholttunet er en stor ressurs i sognet. Jeg vil utfordre dere til å sette fokus på

det dere selv opplever som et prioritert ønske, nemlig å styrke den vanlige gudstjenestefeiringen for å samle dem som møtes ellers i uka.

3.5. Stokke

Jeg registrerer den positive atmosfære som rår ved et nytt og engasjert menighetsråd og en stab som jobber godt sammen. Jeg deler deres glede over gode ting som skjer blant annet stigende dåpstill. Besøket på YME bedrifter (Yte – Mestring –Evne) var en stor opplevelse. Ikke minst at menighetens diakonale satsing har så tette bånd til bedriften gjennom «Torsdagsklubben». Så vet jeg dere er spente på konsekvensene av ny kommune, men at dere gjennom rette organer lar deres stemme bli hørt.

Helt siden 1978 har det vært et ønske om å få reist et menighetssenter ved Stokke kirke som ville bety mye. Jeg vil berømme at dere nå har satt som mål å avklare status og om mulig å komme i gang med bygging i løpet av denne menighetsrådsperioden.

På Vear ligger arbeidskirken som fungerer godt, og trofaste ildsjeler har gjort en stor innsats her over lang tid. Utfordringen er å holde engasjementet ved like. Jeg vil ønske dere lykke til med det arbeidet dere allerede har begynt på, nemlig å skape en ny enhet og ikke minst en ny strategi for Vear sammen med Sem sogn.

3.6. Skjee

I Skjee kirke ble den gjestfrie kirke tematisert og konkretisert gjennom kvelden der vi fikk møte innvandrere til vårt land og mennesker fra menigheten som gjør noe for å ta imot dem. Jeg deler også gleden deres over Skjeestua, kirken, de frivillige og ikke minst forbønnstjenesten. Jeg vil utfordre dere til å bli mer bevisste på å samle kreftene til beste for deres kirkes særpreg og å utvikle en kirkelig strategi slik at menighetene tilsammen utfyller hverandre. Besøket på Gjennestad videregående skole bestyrket det gjensidige potensiale for å videreutvikle ungdomsarbeid til beste for både menighet og skole.

3.7. Domkirken

Domkirken er hele byens smykke,- med et rikt gudstjeneste- og kulturliv. Den ønsker å være tydelig på å være kirke i sentrum,- ikke minst gjennom «Åpen domkirke» flere dager i uken. Her deltok jeg også på orgelmatiné nr. 328 med stor oppslutning. Et imponerende tiltak som viser hvordan det nytter å drive et kontinuerlig arbeid. Denne gang var det også en fin opplevelse å delta i sognets hverdagskirke, Solvangkirken, på «Hverdagsmesse med hvilepuls». Det er en velsignelse også å ha en hverdagskirke med mange gode møteplasser for alle aldersgrupper. I møte med menighetsråd og stab fremkom et ønske om en mer helhetlig strategisk tenkning og prioritering i sognet,- et ønske jeg vil oppfordre til aktivt å gå videre med.

3.8 Nøtterøy

Jeg gleder meg over menighetens store og mangfoldige arbeid som er vel organisert med gode planer og rutiner på alle felt i et helhetlig samarbeid med Teie og Torød sogn. Korskolens 225 medlemmer fordelt på 7 kor imponerer, men jeg vil her også nevne diakoniplan og trosopplæringsplan som er en felles satsing for alle tre sogn og som gjenspeilet mye godt arbeid og strategisk tenkning. Fullsatt Nøtterøy kirke er ikke uvanlig. God søkning til dåp og et aktivt korarbeid gjennom korskolen bidrar mye til det. Men jeg slutter meg samtidig til stabens refleksjon om at det kan være relativt få tilstede på en vanlig gudstjeneste. Dette er en spennende utfordring for nyvalgt menighetsråd og engasjerte frivillige.

3.9 Teie

Jeg gleder meg over «kirken på torget» som er hverdagskirken med mye aktivitet gjennom hele uka. Jeg støtter menighetsrådets ønske om å gjøre kirken enda mer synlig gjennom å lyssette den. Jeg vil også støtte ønsket om å satse på småbarnsfamiliene. Jeg registrerer i så måte et potensiale i tiltaket G-17. Det er viktig for meg at vi bekrefter ildsjelene bak dette, samtidig som vi ikke kan ta større ansvar enn vi har dekning for i budsjetter. Jeg gledet meg også over møtet med Lørdagskafeen som jo favner videre enn bare Teie sogn. Jeg vil berømme engasjerte medarbeidere og håper økonomi og bemanning sikres.

3.10 Torød

Jeg er glad for å registrere alle gode tiltak for barn og unge, og den generelle kjærligheten folk har til kirken sin. Vi slutter oss til menighetsrådets ønske om at flere skal komme til gudstjeneste og at det nå er tid for å foreta en innvendig oppussing og utskifting av kirkebenker.

3.11 Søndre Slagen

På visitasens siste dag fikk jeg delta på «Trill og trall» som er et viktig trosopplæringstiltak som drives i flere andre menigheter også. På kvelden var det frivillighetsfest for over 100 medarbeidere i denne store og aktive menigheten. Sognet er et av de største i bispedømmet og gjenspeiler et stort arbeid for de fleste aldersgrupper. Ikke minst er jeg imponert over det systematiske og gode opplegget knyttet til trosopplæringens ulike faser. Midt i alt som fungerer bra avdekkes et savn av en diakonstilling, og menighetsrådet løfter frem den diakonale innsats for unge og eldre som et tydelig prioritert område. Å prioritere diakoni i et så stort sogn er noe jeg vil utfordre menighetsrådet til å arbeide målbevisst og aktivt videre med.

4. Kirkelig samarbeid og samhandling

Møte med nye entusiastiske menighetsråd har vært oppløftende. Også at man er seg bevisst hvor viktig det er med god samhandling mellom stab og råd. Der hvor dette ikke er gjort, bør kontakten mellom stab og råd formaliseres til møter minst en gang i året.

4.1. Prestetjenesten

Som arbeidsgiver for prestene er det viktig for meg å gi et håndtrykk til prostiets prester som ledes av domprosten. I tider med omfattende strukturelle endringer i kirken og organisering av prestatjenesten nedlegger dere et stort og seriøst arbeid som menighetenes pastorale ledere. Jeg har lyttet til deres forkynnelse og sett hvordan dere har forholdt dere til hverandre, til den øvrige stab og til frivillige. Jeg både takknemlig og stolt.

4.2 Fengsel- og sykehuspresttjeneste

Før visitasen var ordentlig i gang møtte jeg de to sykehusprestene (1 ½ stilling) og ledelsen av Sykehuset i Vestfold. Det gav et innblikk i en tjeneste som stadig er mer etterspurt og som nyter stor tillit. Tjenesten synes å fungere meget godt. Vi ønsker å opprettholde fokuset på bemanningen i lys av dette.

Også møte med fengselspresten i Sem og Berg fengsel var meget oppløftende. Presten er en viktig del av de ansattes innsats for at den innsatte skal kunne komme tilbake til samfunnet etter fullført soning. En utfordring i den forbindelse: Erfaringen er at våre menigheter ofte er lite attraktive for innsatte som skal tilbake til det normale liv sammenliknet med de frikirkelige som viser større entusiasme for dette. Er det et tegn på at vi har for lite rom for dem som faller utenfor?

4.3. Trosopplæring

Trosopplæringsreformens intensjon er å nå bredden av døpte med invitasjon om å delta i alderstilpasset tilbud i kirken med en systematisk opplæring. Disse nye midlene skulle altså sikre et utvidet tilbud til barn og unge, et tillegg til det kontinuerlige arbeidet som søndagsskole, korarbeid, speider, klubber og alt annet godt som har vært – og fremdeles er – god trosopplæring. I tråd med nasjonale bestemmelser er det laget lokale planer for trosopplæring, og alle menighetene i Domprostiet har godkjente planer.

Her i prostiet skjer det imponerende mye og god trosopplæring. Ansatte i undervisningen forteller at de opplever arbeidet som svært meningsfullt, og flere trekker frem gode møter med det enkelte barn og den enkelte ungdom som et høydepunkt. Jeg vil også peke på at konfirmantarbeidet er solid og har jevnt over god oppslutning og god kvalitet. Ikke minst konfirmantenes positive opplevelse av leir og festival synes å være helt avgjørende for deres videre tilknytning til kirken. Utfordringen er fortsatt at vi åpner veien inn til menigheten slik at flest mulig barn og unge kan bli hos Kristus når de vokser opp.

4.4 Barnehagene

Denne visitasen har på en særlig måte gjort meg oppmerksom på menighetsbarnehagenes betydning i de lokale oppvekstmiljøene. Jeg merker meg at Domprostiet målbevisst har satsset på barnehager. Her er 5 menighetsbarnehager med tilsammen 13 avdelinger med utvidet kristen formålsparagraf i Tønsberg og på Nøtterøy. Jeg vil berømme det gode arbeidet som daglig gjøres av de ansatte og kontakten med lokalmenighetene.

4.5. Ungdomsarbeid

Det skjer samlet sett mye i våre menigheter for barn opp til konfirmasjonsalder. Det er også svært gledelig å høre at det satses aktivt i de fleste sogn på å involvere tidligere konfirmanter i ledertrening og bruke dem som medarbeidere i konfirmantarbeidet. Under visitasen var det en stor opplevelse å møte 120 10-klassinger ved Borgheim ungdomsskole og den lydhørhet og åpenhet jeg ble møtt med. Det er samtidig mitt inntrykk at man i de fleste menigheter har en stor utfordring med å etablere stabile ungdomsmiljøer for dem fra 15-20. Dette er utfordrende i vårt samfunn i dag, og krever at alle gode krefter spiller på lag. Ikke alle kan få til alt, men vi må samarbeide på tvers av våre menigheter og det økumeniske felleskap. Samtidig skal vi ikke slå oss til ro med at andre (organisasjoner/kirkesamfunn) tar seg av en så viktig del av våre medlemmer.

4.6. Diakoni

Jeg er opptatt av at troen gis hender og føtter gjennom et diakonalt engasjement. Dette arbeidet har gode tradisjoner i denne byen, men hver tid utfordrer oss på dette. Mye er synlig, som ungdomskafeen Kafé Quasimodo,- som nå også retter seg mot mindreårige asylsøkere og flyktninger. Men mye skjer i det stille. Det mangler ikke på oppgaver og muligheter. Mange av disse må løses gjennom godt samarbeid mellom kirken, organisasjoner og offentlige instanser. Kirkens bymisjon er et godt eksempel på dette. Det gjøres mye flott ulønnet diakonalt arbeid gjennom de lokale diakoniutvalg. Diakonene i prostiet er på hver sin måte en stor ressurs. Sammen har de også sørget for en eksemplarisk samordning av tilbudet om sorggrupper. Det vil være svært ønskelig at det arbeides videre med at menigheter i Tønsberg som ikke har diakon får det. Jeg opplever en vilje i menighetene til å tenke kreativt og offensivt om finansiering. Det er generelt viktig at menighetene som helhet tenker og handler diakonalt, både lokalt og internasjonalt.

Flyktningene og asylsøkerne som kommer til oss utfordrer oss på vår gjestfrihet. Det gjøres samlet sett mye for å inkludere flyktninger og innvandrere i kirke og samfunn. Men her er det fortsatt utfordringer, ikke minst på koordinering, og at tilbudene gjøres kjent.

4.7. Kirke og kultur

Alt for lenge har vi snakket om kirke eller kultur. De siste årene har vi på en overbevisende måte opplevd at det er snakk om kirke og kultur. Med kirken som en avgjørende kulturbærer og med kulturen som kirkens nære allierte. Det har vi fått bevis på gjennom hele visitasen. Med sterkt lokalt engasjement for festivaler, konserter, kulturkvelder og utstillinger. Gjennom visitasen har jeg møtt kirkens dyktige kantorer og korledere som initierer så mye i den lokale kirke. Jeg har også sett hva nært samarbeid i dette feltet kan skape. Jeg vil be dere om å opprettholde og styrke dette engasjementet.

4.8 Kommunikasjon

Vi lever i en informasjonkultur der vi som har så mye godt å vise frem og invitere til må følge med i tiden. Møte med ledelsen i Tønsberg Blad var oppmuntrende og utfordrende. Vi ble utfordret til å aktivt være en stemme i det offentlige rom og bringe til torgs de gode fortellingene. Noen er kommet langt på dette, men samlet utfordres menighetene på å ha høyere oppmerksomhet på å bruke avis, radio, TV og ikke minst ha ressurser satt av til å bruke de digitale plattformene.

5. Allmenne utfordringer i lys av visitasen som helhet

Gjennomgående i disse visitasdagene har det vært svært mye å glede seg over, men likevel er det alltid slik at det som er bra kan bli enda bedre. Soknepresten i Skjee og Arnadal satte ord på noe av dette da hun lanserte uttrykket «bevissthet om et forløsningspotensiale».

Derfor vil jeg gi noen utfordringer som gjelder i alle sogn.

1. Å ta tilbake høytidene.
2. Å blankpusse vårt budskap og kommunisere det klart
3. Å bevege oss mot en mer enhetlig liturgisk praksis som gir gjenkjennelse og ikke fremmedfølelse.
4. Å ha en fornyet satsing på frivillighet, gjerne med frivillighetskoordinator i alle menigheter.
5. Å øke vår kompetanse og bevissthet om å kommunisere der folk søker informasjon, også på de digitale plattformene.

6. Avslutning

I en verden med høyt tempo, stor forandringstrang og umettelige behov, søker vi en ny stabilitet, en dypere ro og en sterkere forankring i noe som er mye større enn oss selv. Kirken skal være det gjestfrie hjemmet og den trygge borgen der vi kan gjemme oss i våre livs onde og gode dager, i vissheten om at Gud er i går og i dag den samme, ja til evig tid, og fortsatt holde frem domprostiets visjon: «Sammen vil vi gjøre Kristus kjent, trodd, tilbedt og etterfulgt.»

Tønsberg 24.april 2016

Tønsberg biskop Per Arne Dahl

